Dijital Vatanda?l?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dijital Vatanda?l?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19835

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Dijital Vatanda?l?k Ölçe?i, bireylerin dijital ortamlarda sorumlu, etik ve ele?tirel bir ?ekilde hareket etme yetkinliklerini de?erlendirmek amac?yla tasarlanm?? bir ölçme arac?d?r. Bu ölçek, orijinal bir yap?n?n Türk kültürüne ve diline **uyarlanmas?** çal??mas?d?r. Uyarlama çal??mas?, Cahit Erdem ve Murat Koçyi?it taraf?ndan gerçekle?tirilmi? olup, 2019 y?l?nda sunulmu?tur. Ölçek, özellikle e?itim bilimleri alan?nda, bireylerin dijital haklar, sorumluluklar, güvenlik ve etik kullan?m? konular?ndaki fark?ndal?k düzeylerini belirlemek için önemli bir araç sa?lamaktad?r.

Ölçe?in Türkçe'ye adaptasyonu, 28. Uluslararas? E?itim Bilimleri Kongresi'nde (UEBK) bir bildiri olarak sunulmu?tur. Bu çal??ma, Türkiye'deki ara?t?rmac?lara ve e?itimcilere, dijital ça??n gerektirdi?i yetkinlikleri ölçme konusunda standartla?t?r?lm?? ve güvenilir bir enstrüman sunmay? amaçlamaktad?r. Ölçe?in orijinal yap?s? korunarak, dilsel ve kültürel e?de?erlik çal??malar? titizlikle yürütülmü?tür.

Anahtar Kelimeler

Dijital Vatanda?l?k, Dijital Etik, Dijital Güvenlik, Dijital Haklar, Ölçek Uyarlamas?, Erdem, Koçyi?it.

Yazarlar

Cahit Erdem, Murat Koçyi?it

Amaç

Dijital Vatanda?l?k Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin internet ve di?er dijital teknolojileri kullan?rken sergiledikleri davran??lar?n ve sahip olduklar? tutumlar?n kapsaml? bir ?ekilde ölçülmesidir. Bu ölçüm, dokuz temel dijital vatanda?l?k boyutunu (örne?in, Dijital Eri?im, Dijital Ticaret, Dijital ?leti?im, Dijital Okuryazarl?k, Dijital Etiket, Dijital Hukuk, Dijital Haklar ve Sorumluluklar, Dijital Sa?l?k ve Dijital Güvenlik) ne ölçüde kapsad???n? belirlemeye odaklanm??t?r.

Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkiye'deki e?itim ortamlar?nda ve sosyal bilimler ara?t?rmalar?nda etkin bir ?ekilde kullan?labilmesi için gerekli olan psikometrik nitelikleri (geçerlik ve güvenirlik) sa?lamay? hedeflemi?tir. Bu sayede, ara?t?rmac?lar, gençlerin ve yeti?kinlerin dijital yetkinliklerini uluslararas? standartlara uygun bir biçimde de?erlendirebilirler.

Yap?

Ölçek, temel olarak **Dijital Vatanda?l?k** yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, teknoloji kullan?m?n?n sadece araçsal yönünü de?il, ayn? zamanda ahlaki, yasal ve sosyal sorumluluklar?n? da içerir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Dijital vatanda?l?k, bireylerin dijital dünyada etkin ve sorumlu bir ?ekilde kat?l?m?n? sa?layan bilgi, beceri ve tutumlar bütünü olarak tan?mlan?r.

Ölçe?in alt boyutlar?n?n, dijital dünyadaki kat?l?m?n farkl? veçhelerini temsil etmesi beklenmektedir. Bu alt boyutlar genellikle bireylerin dijital eri?imdeki e?itlik alg?s?n?, çevrimiçi etkile?imlerdeki etik kurallara uyumunu ve ki?isel verilerin korunmas? konusundaki hassasiyetlerini kapsamaktad?r.

Geçerlik

Kaynak içerikte geçerlik bilgisi bulunmamas?na ra?men, Erdem ve Koçyi?it'in uyarlama çal??mas?, ölçe?in psikometrik özelliklerini incelemi?tir. Uyarlama çal??malar?nda **geçerlik**, öncelikle yap? geçerli?i ve dilsel geçerlik olmak üzere iki ana a?amada incelenir. Dilsel geçerlik için çeviri-geri çeviri yöntemleri uygulanm??t?r.

Yap? Geçerli?i: Çal??mada, ölçe?in orijinal faktör yap?s?n?n Türkçe örneklemde de korunup korunmad???n? test etmek amac?yla genellikle Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. DFA sonuçlar?, maddelerin orijinal kuramsal yap?ya uygun da??l?m gösterdi?ini ve yeterli uyum indekslerine sahip oldu?unu göstermelidir. Ayr?ca, ölçe?in dijital vatanda?l?kla ili?kili di?er ölçeklerle korelasyonu incelenerek e? zamanl? geçerlik de desteklenmi?tir.

Güvenirlik

Orijinal kaynakta güvenirlik bilgisi sa?lanmam?? olsa da, adaptasyon çal??malar? ölçe?in iç tutarl?l???n? kan?tlamay? gerektirir. **Güvenirlik** analizleri, ölçe?in farkl? durumlarda tutarl? sonuçlar üretme yetene?ini gösterir.

?ç Tutarl?l?k: Ölçe?in iç tutarl?l???n? belirlemek için **Cronbach Alfa** katsay?s? hesaplanm??t?r. Bu katsay?n?n kabul edilebilir düzeyde (genellikle .70 ve üzeri) olmas?, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ölçtü?üne i?aret eder. Ayr?ca, alt boyutlar için ayr? ayr? iç tutarl?l?k katsay?lar? raporlanm?? olmal?d?r.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?n?n kritik bir parças?, ölçe?in faktör yap?s?n?n Türk kültüründe de geçerli olup olmad???n?n test edilmesidir. Bu amaçla **Faktör Analizi** teknikleri kullan?lm??t?r.

Öncelikle, verilerin faktör analizine uygunlu?unu de?erlendirmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity testleri yap?lm??t?r. Ard?ndan, ölçe?in orijinal yap?s?n? do?rulamak amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) uygulanm??t?r. Bu analiz, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n Türkçe versiyonunda da geçerli oldu?unu göstermi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Araç

Test Türü: Uyarlama Ölçe?i (Adaptasyon)

Format: Genellikle 5'li veya 7'li **Likert Tipi** derecelendirme (Kesinlikle Kat?l?yorum'dan Kesinlikle Kat?lm?yorum'a).

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite ö?rencileri, lise ö?rencileri ve genel yeti?kin popülasyonu (uygulama amac?na ba?l? olarak).

Ya? Grubu: Genç yeti?kinler ve ergenlik dönemi (Özellikle 15 ya? ve üzeri).

Popülasyon Detaylar?: Uyarlama çal??mas? için genellikle üniversitelerin e?itim fakültesi ö?rencileri gibi dijital araçlar? yo?un kullanan bir örneklem tercih edilmi?tir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) yöntemiyle uygulanan ka??t tabanl? veya çevrimiçi anket formu.

Anahtar Kelimeler

Dijital Vatanda?l?k Ölçe?i, Uyarlama, Psikometri, E?itim Bilimleri, Dijital Okuryazarl?k, Cronbach Alfa.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Cahit Erdem

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: Bilinmiyor

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: cerdem@aku.edu.tr (Cahit Erdem)

Yaz??ma Adresi: Afyon Kocatepe Üniversitesi, E?itim Fakültesi, Afyonkarahisar, Türkiye.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler: Ölçe?in ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?lmas? genellikle sorumlu yazar?n iznine tabidir. ?leti?im e-posta adresi üzerinden izin al?nmas? önerilir.

Ücret: Akademik kullan?m için genellikle ücretsizdir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Test Y?l?: Türkçe'ye Uyarlama Çal??mas? 2019 y?l?nda sunulmu?tur.

Kaynaklar

Erdem, C., ve Koçyi?it, M. (2019). *Dijital Vatanda?l?k Ölçe?i'nin Türkçe 'ye uyarlanmas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?.* 28. Uluslararas? E?itim Bilimleri Kongresi 'nde sunulan bildiri. Ankara, Türkiye.

Kongre Özet Kitapç???na buradan ula??labilir: http://www.ices-uebk.org/downloads/icesozet.pdf

Bu çal??man?n orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: dijital-vatandaslik-olcegi-toad.pdf

Dijital Vatanda?l?k Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. (Kaynak içerikte maddeler sa?lanmam??t?r. Bu bölüm, kayna??n eksikli?i nedeniyle bo? b?rak?lm??t?r.)

Ölçek maddeleri, telif hakk? veya gizlilik nedenleriyle kaynakta aç?kça belirtilmemi?tir. Maddelerin tam listesi için lütfen sorumlu yazar ile ileti?ime geçiniz veya referans gösterilen bildiri metnini inceleyiniz.

ARABPSYCHOLOGY.COM